

Plan för tillsynsvägledning för åren 2016-2018

Reviderad inför 2018

TILLSYN 12/17

Kemikalieinspektionen är en myndighet under regeringen. Vi arbetar i Sverige, inom EU och internationellt för att utveckla lagstiftning och andra styrmedel som främjar god hälsa och bättre miljö. Vi har tillsyn över reglerna för kemiska produkter, bekämpningsmedel och ämnen i varor och gör inspektioner. Vi ger också tillsynsvägledning till kommuner och länsstyrelser. Vi granskar och godkänner bekämpningsmedel innan de får användas. Vårt miljö kvalitetsmål är Giftfri miljö.

© Kemikalieinspektionen.

Artikelnummer: 511 261

Förord

Enligt miljötillsynsförordningen (2011:13) ska Kemikalieinspektionen upprätta en treårig plan för sin tillsynsvägledning. Planen visar de planerade vägledningsinsatser som Kemikalieinspektionen tänker bedriva för åren 2016-2018. Årligen sker en översyn av planen och i den här reviderade versionen framgår de ändringar som skett jämfört med den ursprungliga planen. Den innehåller även en redovisning av den tillsynsvägledning som kommer att vara genomförd till och med 2017.

Projektgruppen för framtagandet av planen på Kemikalieinspektionen var Elisabeth Kihlberg, Robert Ljunggren, Karin Alkell och Susanna Karlsson. Ansvarig för uppdateringen 2017 har varit Amanda Rosen.

Vi tackar alla som har lämnat synpunkter och önskemål under arbetet med denna plan.

Kemikalieinspektionen

Camilla Zetterberg
avdelningschef Tillsyn och registratur

Hör gärna av er till Kemikalieinspektionen om ni har några synpunkter, förslag, idéer etc. som rör Kemikalieinspektionens tillsynsvägledning.

Kontaktpersoner:

Amanda Rosen
Avdelningen Tillsyn och registratur
08-519 41 279
amanda.rosen@kemi.se

Innehåll

Sammanfattning	5
Summary	5
1 Bakgrund	6
1.1 Syftet med planen	6
1.2 Uppdatering och uppföljning av planen.....	6
2 God tillsynsvägledning	6
2.1 Fyra grundprinciper	7
3 Samordning med andra myndigheter	7
3.1 En gemensam planeringsprocess.....	7
3.2 Planerad samverkan mellan centrala myndigheter.....	8
3.3 Övrig planerad samverkan	8
4 Kemikalieinspektionens tillsynsvägledning	8
4.1 Nationella samverkansprojekt.....	9
4.2 Seminarserier	10
4.3 Tillsynspaket	13
4.4 Nyhetsbrev	13
4.5 Hemsidan	13
4.6 Fråga Kemikalieinspektionen	13
4.7 Vägledningsnätverk.....	14
4.8 Trycksaker.....	14
4.9 Uppdragsutbildningar/föreläsningar	14
5 Uppföljning och utvärdering.....	14
5.1 Uppföljning och utvärdering av den operativa tillsynen	14
5.2 Utvärdering av Kemikalieinspektionens vägledning	15
6 Tillsynsvägledningsinsatser under 2016-2018.....	16

Sammanfattning

För att bidra till att den operativa kemikalietillsynen ska vara rättssäker, likvärdig och effektiv på både lokal och regional nivå tar Kemikalieinspektionen fram en plan för tillsynsvägledning. Planen sträcker sig över tre år och uppdateras årligen. Planen ska tydliggöra vilken tillsynsvägledning Kemikalieinspektionen kommer att bedriva inom den period som planen omfattar och ska underlätta för kommuner, länsstyrelser och andra centrala myndigheter i deras planering.

De aktiviteter som finns med i planen har valts utifrån de behov som kommunerna och länsstyrelserna har uttryckt och utifrån vad Kemikalieinspektionen bedömer kommer att behövas inom de närmaste åren.

Kemikalieinspektionen ser ett behov av att samverka med andra myndigheter med angränsande ansvarsområden i tillsynsvägledningen. Den gemensamma planeringsprocessen för att ta fram de respektive myndigheternas tillsynsvägledningsplaner har skapat goda förutsättningar för detta och flera av de planerade vägledningsinsatserna kommer att genomföras tillsammans med andra centrala myndigheter.

Större vägledningsinsatser under åren 2016-2018 är de nationella samverkansprojekt som genomförs tillsammans med kommuner och länsstyrelser. En annan viktig del i myndighetens vägledning är de seminarierier om olika tillsynsområden som hålls ute i landet. Vi prioriterar även vårt arbete med att ta fram konkret och tydligt vägledningmaterial på vår hemsida och vårt vägledningsnätverk.

Summary

In order to contribute to that the operational chemical supervision should be legally secure, equal and effective at both local and regional level the Swedish Chemicals Agency presents a plan for enforcement guidance activities. The plan is on a three year basis but is updated annually. The plan describes which guidance activities the Swedish Chemicals Agency will perform within the three year period and will make it easier for municipalities, regional authorities and other central authorities in their planning.

The activities included in the plan is selected based on the needs that the municipalities and regional authorities have expressed and based on what the Swedish Chemicals Agency estimates will be needed within the next few years.

Swedish Chemicals Agency believes that it is important to interact with other authorities with adjoining areas of responsibility concerning the guidance. The joint planning process to develop the respective authorities plans have created good conditions and several of the planned guidance efforts will be carried out together with other central authorities.

Major guidance efforts over the years 2016-2018 are the national collaborative projects carried out together with municipalities and the regional authorities. Another important part of the Agency's guidance is the seminar series on various regulatory areas that are arranged throughout the country. We also prioritize our efforts to come up with concrete and clear guidance materials on our website and on our guidance webpage.

1 Bakgrund

Enligt miljötillsynsförordningen (2011:13) ska Kemikalieinspektionen ha en treårig plan för sin tillsynsvägledning. Planen ska ses över vid behov och minst en gång varje år. Det övergripande målet med tillsynsvägledningen är att skapa förutsättningar för en rättssäker, likvärdig och effektiv tillsyn som bidrar till att uppfylla miljöbalkens intentioner.

Kemikalieinspektionens tillsynsvägledning innebär att vi vägleder och stödjer kommuner och länsstyrelser i deras tillsyn av kemikalier. Vägledningen ska även aktivt bidra till att vi når det nationella miljömålet Giftfri miljö.

1.1 Syftet med planen

Planen tillsammans med de årliga uppdateringarna ska tydliggöra för kommuner och länsstyrelser vilken tillsynsvägledning Kemikalieinspektionen kommer att erbjuda under perioden och på vilket sätt den ska ges.

1.2 Uppdatering och uppföljning av planen

Kemikalieinspektionen kommer att göra en årlig översyn av planen 2016 och 2017 samt vid behov om så krävs. Omvärldsfaktorer, som till exempel ändrad lagstiftning eller uttalade prioriteringar från regeringen, kan påverka vår prioritering av framtida tillsynsvägledning. I samband med den årliga revideringen genomförs en uppföljning av föregående års tillsynsvägledningsinsatser.

2 God tillsynsvägledning

Tillsyns- och föreskriftsrådet (ToFR) är ett samverkans- och samrådsorgan för myndigheter som arbetar med föreskrifter, tillsynsvägledning och operativ tillsyn enligt miljöbalken. Myndigheterna under ToFR har gemensamt beskrivit vilka fem egenskaper som karakteriserar god tillsynsvägledning:

- **Planerad:** Tillsynsvägledningen bedrivs regelbundet och systematiskt med utgångspunkt från vad som är prioriterat på nationell/regional nivå.
- **Koordinerad:** Tillsynsvägledningen anpassas tidsmässigt mellan olika sakområden eftersom målgruppen kan vara densamma.
- **Tydlig:** Den tillsynsvägledande myndigheten är tydlig om hur den prioriterar sin tillsynsvägledning och varför.
- **Kommunikativ:** Tillsynsvägledningen förmedlas på det sätt som bäst bidrar till att utveckla den operativa tillsynen.
- **Tillgänglig:** Både skriftlig och muntlig tillsynsvägledning går lätt för mottagaren att få tag på och förstå.

Dessa egenskaper försöker Kemikalieinspektionen använda som riktlinjer vid tillsynsvägledningen och den här planen är en del i det arbetet. Planen tillsammans med de årliga uppdateringarna är tänkt att hjälpa oss i arbetet med att bedriva en systematisk tillsynsvägledning där det är tydligt för länsstyrelser och kommuner vilka insatser vi planerar att genomföra under perioden 2016-2018.

2.1 Fyra grundprinciper

Vidare har myndigheterna i ToFR enats om fyra grundprinciper för att strukturera arbetet med operativ tillsyn och prioritera det som är viktigast. Här nedan beskriver vi kort de fyra principerna.

Tillsynen ska vara miljömålsstyrd

De operativa myndigheterna ansvarar för att planera och genomföra sådana tillsynsinsatser som är nödvändiga för att säkerhetsställa miljöbalkens syfte. Miljökvalitetsmålen konkretiserar detta. Därför är det viktigt att planera tillsynen med miljömålen som grund.

Tillsynen ska stödja verksamhetsutövarens egenkontroll

Verksamhetsutövaren har ansvar för att följa lagar och regler. En väl utvecklad egenkontroll är ett effektivt sätt att ta eget ansvar för detta och för påverkan på miljön. En sådan kontroll förebygger problem. Verksamhetsutövaren är den som bäst känner till sin verksamhet. Tillsynsmyndigheten bör därför bedriva tillsyn så att denna stödjer egenkontrollen.

Tillsynen behöver differentieras

Med en differentierad tillsyn varierar myndigheten tillsynsmetoderna utifrån vilka behov som finns. Då kan myndigheten använda sina resurser effektivt. Tillsynsbehovet beror främst på vilken betydelse verksamheten vid tillsynsobjektet har för miljömålen, olägenheterna som då kan uppstå och hur egenkontrollen fungerar.

Samverkan mellan de operativa tillsynsmyndigheterna

Fler än en myndighet kan ha operativt tillsynsansvar över samma verksamhet. Genom att samordna tillsynsaktiviteterna kan tillsynen bli effektivare. Då spar både myndigheter och verksamheterna tid och resurser.

Tillsynsmyndigheterna kan också samverka genom att på olika sätt dela resurser och kompetens. Flera kommuner kan till exempel ha ett gemensamt miljökontor.

3 Samordning med andra myndigheter

Tillsynsvägledande myndigheter ska aktivt verka för samordning och samverkan i frågor om tillsynsvägledning. Enligt miljötillsynsförordningen ska Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Statens jordbruksverk, Folkhälsomyndigheten och Kemikalieinspektionen ha planer för tillsynsvägledning. Inom ToFR har därför en gemensam, övergripande process utvecklats för hur myndigheterna ska samverka vid framtagandet av planerna.

Syftet med samordningen

Myndigheternas planer för tillsynsvägledning ska tas fram genom liknande arbetsformer vilket bland annat ger möjlighet till samverkan kring tillsynsvägledande aktiviteter. Ytterligare ett syfte är att samordna kommunikationsinsatser till gemensamma målgrupper och en tidsmässig anpassning av myndigheternas tillsynsvägledning mellan olika sakområden.

3.1 En gemensam planeringsprocess

Den gemensamma processen innebär att de centrala myndigheterna följer en överenskommen metod i framtagandet av sina respektive planer för tillsynsvägledning och att avstämningar görs. Följande steg finns beskrivna i den gemensamma processen:

1. Intern behovskartläggning och miljömålsanalys.
2. Extern gemensam behovskartläggning.
3. Intern analys och prioritering.
4. Samordning av planerade aktiviteter.
5. Remiss eller återkoppling.

I framtagandet av 2016-2018 års planer har de centrala myndigheterna valt att utföra den externa behovskartläggningen via en gemensam enkät som skickades ut i maj 2015. Syftet med enkäten var att kommuner och länsstyrelser skulle ge synpunkter på vilka tillsynsområden de ansåg vara mest prioriterade vad gäller tillsynsvägledning. Syftet var också att kartlägga i vilken form målgrupperna föredrar tillsynsvägledningen.

Respektive myndighet avgör själv om planen ska skickas på remiss innan den beslutas. Kemikalieinspektionen har denna gång valt att inte skicka planen på remiss eftersom vi via den gemensamma enkäten redan fått in synpunkter från våra målgrupper.

3.2 Planerad samverkan mellan centrala myndigheter

Den gemensamma processen underlättar för de centrala myndigheterna att hitta tillsynsprojekt att samverka i. Den ger också förutsättningar att anpassa resurskrävande tillsynsprojekt tidsmässigt, eftersom målgruppen kan vara densamma.

Kemikalieinspektionen planerar under perioden att genomföra flera samverkansprojekt, där samverkan även sker med andra centrala myndigheter. Även när det gäller annan form av vägledning finns en ömsesidig ambition att samverka för att kunna ge kommuner och länsstyrelser en vägledning som är mer anpassad efter deras situation än styrd av våra olika tillsynsansvarsområden.

3.3 Övrig planerad samverkan

Det är viktigt att Kemikalieinspektionen och de regionala tillsynsmyndigheterna har en samsyn när det gäller regeltolkningar. Det är också viktigt att vi har samsyn med andra länders tillsynsmyndigheter eftersom vi i stora delar har ett gemensamt regelverk inom kemikalieområdet. Samsynen är också viktig eftersom våra tillsynsobjekt ofta agerar utanför Sveriges gränser. För att få en samsyn genomför därför Kemikalieinspektionen tillsynsprojekt tillsammans med våra nordiska grannländer samt deltar i EU-gemensamma tillsynsprojekt. Vi anser det viktigt att tillsynen som bedrivs i Sverige, av Kemikalieinspektionens och de regionala myndigheternas, är samordnad vad gäller bedömningar och regeltolkningar och där så är möjligt även med andra länder.

4 Kemikalieinspektionens tillsynsvägledning

Kemikalieinspektionen anser att tillsynsvägledning främst innebär att ge stöd och råd inom vårt vägledningsområde. Vidare innefattar det också att följa upp, utvärdera och samordna den operativa tillsyn som bedrivs av kommuner och länsstyrelser.

Kemikalieinspektionen vägleder i tillsynsfrågor som rör utsättande av kemiska produkter och andra varor på marknaden. Det handlar till exempel om hur man bedömer märkningen på förpackningen till en kemisk produkt, om reglerna om barnskyddande förslutning eller

kännbar varningsmärkning följs, om säkerhetsdatablad uppfyller reglerna eller om en produkt bör betraktas som ett bekämpningsmedel och om den då är godkänd. När det gäller varor kan vägledningen handla om vilka regelverk som en viss varutyp omfattas av och vilka ämnen som är reglerade i den varutypen, t.ex. elektronik. De allra flesta regler som tillsynsvägledningen omfattar är EU-förordningar som är direktverkande i Sverige eller regler som härstammar från EG-direktiv och har införlivats i svensk lagstiftning. Få regler på Kemikalieinspektionens område är av svenskt ursprung.

Kemikalieinspektionen ger skriftliga råd och stöd via bland annat Kemikalieinspektionens hemsida www.kemi.se och olika trycksaker. Riktad vägledning till kommuninspektörer och handläggare på länsstyrelserna ges även via vårt nyhetsbrev ”Tillsynsvägledning från Kemi”. Mer specifik vägledning i enskilda fall får inspektörer på kommunal och regional nivå via vårt frågeverktyg som är riktat till inspektörer. Muntliga råd och stöd ger vi exempelvis vid utbildningar och seminarier. Vi får även telefonsamtal från inspektörerna där man önskar vägledning i konkreta fall, ett önskemål som vi ser som viktigt att tillgodose.

Kemikalieinspektionen genomför också olika uppdragsföreläsningar som en del av vår vägledning. Det är bland annat föreläsningar i samband med uppstart av tillsynskampanjer som olika Miljösamverkan Sverige håller i samt föreläsningar för blivande miljö- och hälsoskyddsinspektörer under deras utbildning. För Kemikalieinspektionen är det viktigt att kunna vara flexibel och erbjuda stöd och vägledning som efterfrågas men som vi själva inte har initierat.

Vår tillsynsvägledning ska leda till samsyn av kemikaliekontrollen så att tillsynen sker effektivt och likvärdigt runt om i landet. En viktig del i arbetet för att få samsyn i tillsynen är våra nationella samverkansprojekt, men också de seminarier som vi själva anordnar eller när vi stöttar regionala projekt. Under dessa aktiviteter diskuteras bland annat vilka tolkningar och bedömningar som behöver göras samt vilka krav som bör ställas vid olika typer av tillsyn.

4.1 Nationella samverkansprojekt

De nationella samverkansprojekt som hittills bedrivits har haft stort genomslag med återverkningar ända upp i toppen på leverantörskedjan. Exempelvis har kommunerna bedrivit tillsyn hos återförsäljare och detaljister och sett till att felaktiga produkter inte fortsätter att säljas i butikerna. Bristerna har återrapporterats till Kemikalieinspektionen som därefter inspekterat de ansvariga företagen högre upp i leverantörskedjan för att säkerställa att de inte släpper ut produkterna på marknaden i strid med regelverket.

Tillsynsvägledningen har under dessa nationella samverkansprojekt bestått av utbildning på upptaktsdagar. Där har vi beskrivit de regler som vi tycker är viktiga att kontrollera under projekten, hur detta kan gå till och vilka krav som ska ställas på företagen. Inför projekten tar Kemikalieinspektionen också fram olika tillsynshandledningar och checklistor och sammanställer vanliga frågor och svar på en särskild projekthemsida. Detta gör vi för att underlätta för kommuninspektörerna. Vi ser att det ger goda förutsättningar för en rättssäker och effektiv tillsyn. Under de nationella samverkansprojektens gång svarar vi också löpande på frågor. En positiv sidoeffekt av den här typen av projekt är också att kommunerna ges tillfälle att utbyta erfarenheter och dra nytta av varandras kunskaper i kemikalietillsynen. Förutsättningarna i kommunerna ser väldigt olika ut och vi ser samverkansprojekten som viktiga för att underlätta för kommuner med små resurser att genomföra kemikalietillsyn.

Kemikalieinspektionen genomför normalt ett nationellt tillsynsprojekt i egen regi med 1 ½-års mellanrum. Kemikalieinspektionen ser ett behov av att samverka med andra myndigheter med

angränsande ansvarsområden i tillsynsvägledningen och under perioden 2016-2018 kommer samverkansprojekt att genomföras tillsammans med andra centrala myndigheter.

Nationella samverkansprojekt under 2016-2018

Kemikalieinspektionen har under 2017 anordnat ett nationellt samverkansprojekt med inriktning på CLP-förordningen. Alla kemiska produkter som finns i butik ska från och med den 1 juni 2017 vara klassificerade och märkta enligt CLP-förordningen. Produkter med märkning enligt äldre regler får därefter inte längre släppas ut på marknaden, varför vi såg det som ett lämpligt tillsynsområde under hösten 2017.

För att ta reda på inom vilka ytterligare områden som kommunerna upplever störst behov av utbildningsseminarier fick de möjlighet att välja mellan fyra olika områden i den enkät som skickades ut. Resultatet visar att det är en jämn fördelning mellan de fyra olika inriktningarna som föreslagits: Tillsyn av hemelektronik, Tillsyn av biocidbehandlade varor, Tillsyn av artikel 33 i Reach och Tillsyn av försäljning av växtskyddsmedel i butik. Utfallet från enkätsvaren visas i bild 1. Det var få (2,7 %) av de svarande som angav att de ville ha ett nationellt tillsynsprojekt inom något annat område än de som var angivna. Vi tolkar svaren som att vi väl känner till vilket behov landets kommuner har när det gäller stöttning och vägledning inom i form av ett gemensamt tillsynsprojekt. I skrivande stund har vi ännu inte låst inriktning på det nationella varutillsynsprojekt som Kemikalieinspektionen kommer att driva under vintern 2018-våren 2019.

Vilken inriktning önskar ni att Kemikalieinspektionens nationella tillsynsprojekt ska ha framöver?

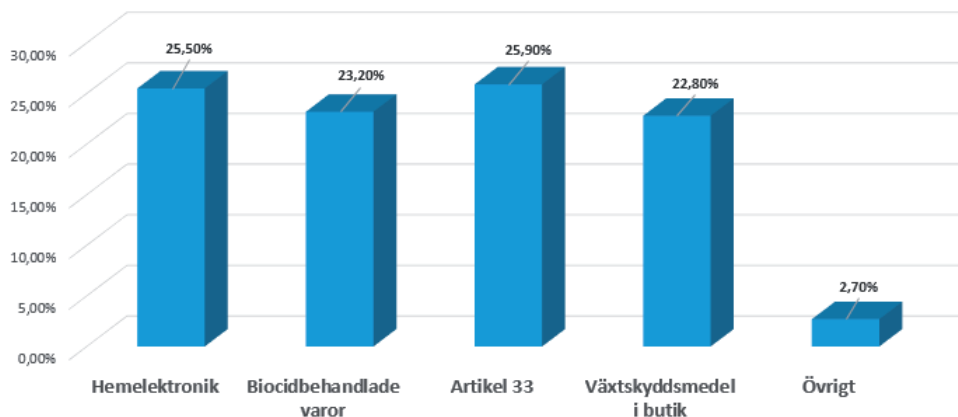

Bild 1

Förutom de samverkansprojekt som Kemikalieinspektionen själv driver deltar vi även i samverkansprojekt som andra centrala myndigheter håller i. Under 2016 deltog vi i ett samverkansprojekt om växtskyddsmedelsanvändning i växthus som Jordbruksverket hade huvudansvaret för. Det finns även planer på att kunna genomföra ett övergripande samverkansprojekt om tillsyn av golfbanor under perioden.

4.2 Seminarserier

För att kunna nå ut till så många inspektörer som möjligt med våra utbildningar har vi sedan 2014 bedrivit utbildningar i form av seminarserier som vi anordnar på flera orter. Vi ser det

som viktigt att vi anordnar dessa seminarier ute i landet. Detta för att så många som möjligt ska kunna delta vid något av tillfällena, oberoende av vilka resurser kommunen har. Varje seminarietillfälle är begränsat till 40 stycken deltagare, då vi ser att både diskussioner och grupparbeten främjas av att gruppen inte är för stor.

Den första seminarieriet ”Tillsyn av kemiska produkter, bekämpningsmedel och varor i detaljhandeln” är en tvådagars grundutbildning som hölls under 2014-2015. Den har varit mycket uppskattad och vi kommer fortsättningsvis att årligen erbjuda ett (1) utbildningstillfälle för nya inspektörer och handläggare som arbetar med kemikalietillsyn. Totalt har ca 360 inspektörer och handläggare deltagit i något av de nio tillfällena som anordnats.

Seminarier under 2016-2018

Kemikalieinspektionen kommer under 2016-2018 fortsätta att anordna utbildningsseminarier inom områden där behov av vägledning finns. Förutom ett årligt tillfälle av grundutbildningen ”Tillsyn av kemiska produkter, bekämpningsmedel och varor i detaljhandeln” är planen att också anordna ett mer specificerat seminarietillfälle varje år. De kommande utbildningsseminarierna kommer vara endagsutbildningar eftersom enkätsvaren visar en tydlig önskan om det, se bild 2.

Vilket förslag passar er bäst vid fysiska möten? (alla myndigheter)

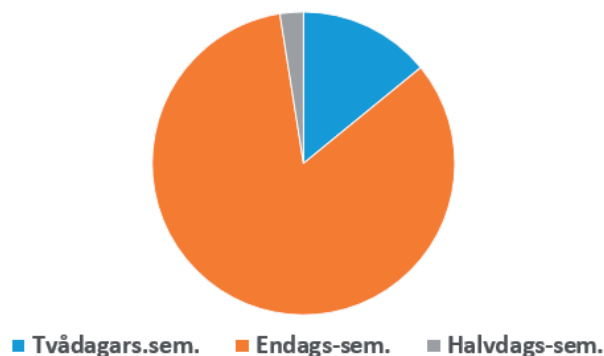

Bild 2

För att ta reda på inom vilka områden som kommuner och länsstyrelser upplever störst behov av utbildningsseminarier fick de möjlighet att välja mellan fyra olika områden i den enkät som skickades ut. Enkätsvaren visar att det är en ganska jämn fördelning mellan de föreslagna alternativen, se bild 3. Eftersom det var väldigt få (1,5 %) av de svarande som angav att de ville ha en seminarieriet inom ett annat område än de föreslagna, bedömer vi att vi väl känner till det behov av vägledning som finns hos kommuner och länsstyrelser.

Vilka områden tycker ni är mest angelägna att det erbjuds utbildningsseminarier inom?

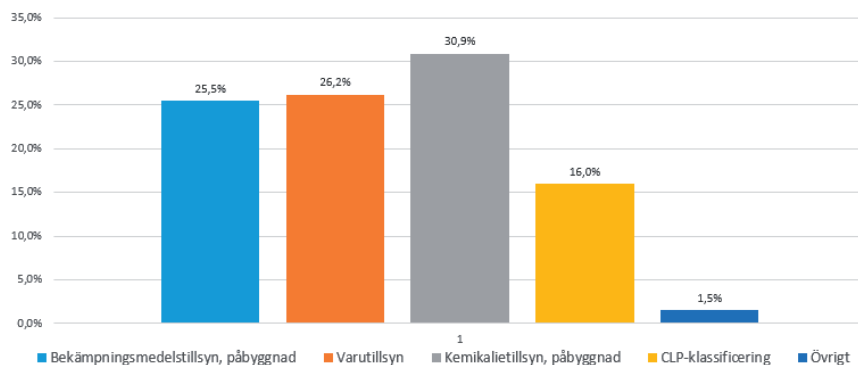

Bild 3

Eftersom seminarieserien 2014-2015 innehöll mycket information som var inriktad på tillsyn av kemiska produkter har de som hållits under 2016 respektive 2017 varit inriktade på varutillsyn respektive bekämpningsmedelstillsyn. Påbyggnadsutbildningen om kemikalietillsyn intresserade flest kommuner (30,9 %), vilket kan bero på att den är tänkt att innehålla genomgång av praktiska fall och ta upp olika tolkningsfrågor.

Seminarieinriktningen CLP-klassificering fick lägst antal val (16 %), troligen eftersom den riktar sig till en smalare målgrupp, dvs. enbart de kommuner som har egenanvändare som importerar kemiska produkter. Under 2018 genomför vi ett gemensamt endagars seminarium om kemikalietillsyn och CLP-klassificering.

I enkäten ställdes även frågan i vilken form kommuner och länsstyrelser vill att utbildningsseminarier ska ges. Resultatet visar tydligt att det är viktigt med fysiska möten (> 70 %) men att man även vill ha tillgång till utbildningen i digitalform (> 85 %). Under 2016 har Kemikalieinspektionen därför tagit fram en digitalversion av utbildningsseminariet om varutillsyn som ett komplement till de fysiska utbildningstillfällena.

EU:s vattendirektiv

Vattendirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG) ger EU-länderna en gemensam plattform för att arbeta för bättre vattenkvalitet. Vattenmyndigheterna har fått mandat av regeringen att fatta beslut om vad andra myndigheter ska göra för att Sverige ska uppnå god status i våra vattenförekomster. Kemikalieinspektionen har tilldelats en åtgärd i vattenmyndigheternas åtgärdsprogram 2016-2021, med följande lydelse:

”Kemikalieinspektionen ska tillsynsvägleda länsstyrelser och kommuner samt informera allmänheten om hur kemiska produkter används så att negativ påverkan på vattenmiljön av prioriterade och särskilda förorenande ämnen enligt HVMFS 2013:19 minimeras. Åtgärden ska genomföras så att den bidrar till att de åtgärder vidtas som behövs för att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Åtgärden ska vara vidtagen senast i juni 2018.”

Tillsynsvägledning enligt vattenmyndigheternas åtgärdsprogram har infogats som en del i Kemikalieinspektionens grundseminarium 2017 och 2018.

4.3 Tillsynspaket

Kommuner och länsstyrelser ger ofta uttryck för att de vill ha konkret vägledning som de kan använda direkt i sin tillsyn. Våra nationella samverkansprojekt är av den karaktären men eftersom det är Kemikalieinspektionen som initierar dem är det inte säkert att tidpunkten passar alla kommuner. För att tillgodose önskemålet om konkret vägledning, men även skapa en ökad frihet för myndigheterna att välja tidpunkt och inriktning på tillsynen, har Kemikalieinspektionen börjat ta fram s.k. tillsynspaket. I tillsynspaketen ingår checklistor att använda vid inspektion, brevmallar, regellathund, vanliga frågor och svar samt Kemikalieinspektionens erfarenheter av vanligt förekommande brister mm. Om denna form av tillsynsvägledning faller väl ut är Kemikalieinspektionens plan att ta fram flera sådana tillsynspaket som de kommunala och regionala tillsynsmyndigheterna själv kan välja bland. Vår tanke är att vi ska ge dem en verktygslåda för deras egen kemikalietillsyn. För att få reda på vilka områden de helst vill ha tillsynspaket för fick de möjlighet att välja mellan 10 olika områden i den enkät som skickades ut. Resultatet visar på en mycket jämn spridning. Kemikalieinspektionen har som ambition att ta fram minst 6 stycken tillsynspaket under åren 2016-2018.

4.4 Nyhetsbrev

För att kunna nå ut till vår målgrupp snabbt och direkt ger Kemikalieinspektionen ut ett nyhetsbrev, "Tillsynsvägledning från Kemi" som inspektörer och handläggare kan prenumerera på digitalt. Nyhetsbrevet innehåller nyheter som rör tillsynen inom vårt vägledningsområde. Vi ger ut ett nummer varje kvartal men om det finns viktig information som vi behöver gå ut med däremellan ger vi ut extranummer. Vi gör idag omkring 950 stycken enskilda utskick av "Tillsynsvägledning från Kemi".

4.5 Hemsidan

En viktig kanal för att sprida vår vägledning är vår hemsida www.kemi.se. Hemsidan har tre målgruppsanpassade huvudingångar, där ingången "Inspektör" riktar sig till vår målgrupp för tillsynsvägledning. Vår ambition med den nya hemsidan är att ge tydlig och konkret skriftlig tillsynsvägledning och att det ska vara intuitivt var man hittar informationen. Vi arbetar löpande med att uppdatera och förbättra vår information.

Tipsverktyg

Via vår hemsida kan man också lämna tips om företag eller produkter som har brister. En stor del av de tips som kommer in till myndigheten är från inspektörer. Varje inlämnat tips som inte är anonymt får ett svar om så önskas från oss om hur vi har bedömt tipset och om vi kommer att gå vidare med en åtgärd mot det ansvariga företaget. Vi ser dessa svar som en viktig del av vår vägledning. Detta eftersom vi i våra svar försöker motivera så tydligt som möjligt, varför den påstådda bristen är/inte är en brist som kräver åtgärd från vår sida. Om tipset rör en brist som en annan myndighet har tillsynsansvar för informerar vi även om det och skickar det vidare till rätt myndighet.

4.6 Fråga Kemikalieinspektionen

På vår hemsida kan inspektörer ställa sina frågor via vårt frågeverktyg, *Fråga Kemikalieinspektionen*. De frågor som kommer in besvaras av en av Kemikalieinspektionens inspektörer. Frågeverktyget är framtaget för att underlätta för inspektörer och handläggare att ställa sina frågor.

4.7 Vägledningsnätverk

Som ett komplement till vår externa hemsida, som är tillgänglig för alla, har vi ett Vägledningsnätverk som enbart inspektörer och handläggare har tillgång till. Idag är drygt 600 personer medlemmar i nätverket. Vägledningsnätverket når man via en separat ingång som det är länkat till från Kemikalieinspektionens hemsida. Vägledningsnätverket används framför allt vid de nationella samverkansprojekten, vid seminarier och för våra tillsynspaket. Där hittar kommuner och länsstyrelser information som är användbar i tillsynsarbetet så som FAQ, checklistor, lathundar mm. Eftersom vårt vägledningsnätverk är ett slutet forum som enbart inspektörer och handläggare har tillgång till har vi där möjlighet att även föra resonemang kring tolkningsfrågor osv.

4.8 Trycksaker

Vår främsta kanal att sprida vår skriftliga vägledning är via vår hemsida. Där har vi även en del trycksaker som broschyrer, faktablad och rapporter. Vi arbetar löpande med att uppdatera våra trycksaker.

4.9 Uppdragsutbildningar/föreläsningar

Kemikalieinspektionen får relativt ofta förfrågan om att komma och föreläsa i olika sammanhang. I de fall målgruppen är kommuninspektörer och handläggare på länsstyrelser ser vi det som en del av vår vägledning. Det är bland annat föreläsningar i samband med uppstart av regionala Miljösamverkanskampanjer.

Kemikalieinspektionen föreläser sedan flera år tillbaka om den svenska kemikalietillsynen för blivande miljö- och hälsoskyddsinspektörer på Umeå universitet. Vi ser det som ett viktigt tillfälle att presentera vår tillsynsverksamhet. Vi har tidigare hållit föreläsningar även på Stockholms universitets miljö- och hälsoskyddsutbildning. Utbildningen har varit tillfälligt nedlagd under ett par år, men startas upp igen hösten 2018.

För Kemikalieinspektionen är det viktigt att kunna erbjuda stöd och vägledning när den efterfrågas. Vi försöker att vara så flexibla som möjligt och tillgodose de förfrågningar som kommer, särskilt i de fall vi kan nå ut till många och utbildningsinsatsen är direkt kopplad till ett regionalt tillsynsprojekt.

5 Uppföljning och utvärdering

För att kunna veta om kemikalietillsynen är rättssäker, likvärdig och effektiv och för att få veta om Kemikalieinspektionens vägledning främjar detta, krävs en systematisk uppföljning och utvärdering av både den operativa tillsynen och den tillsynsvägledning som ges.

5.1 Uppföljning och utvärdering av den operativa tillsynen

Varje år begär och samlar Kemikalieinspektionen in uppgifter om vilken kemikalietillsyn som bedrivits i kommunerna föregående år. Detta sker inom ett antal olika regelområden och vi sammanställer uppgifterna årligen och rapporterar dessa sedan med olika intervall till EU-kommissionen. Förutom att insamlingen och sammanställningen av uppgifterna är ett krav som EU ställer på Sverige så använder vi uppgifterna för att själva få en bild av hur tillsynen ser ut i landet och på vilka områden det kan vara lämpligt med insatser från Kemikalieinspektionens sida.

Utvärderingen av den operativa tillsynen är svår att genomföra och hittills anses inte uppföljningen av miljöbalkstillsynen ha genomförts i tillräcklig omfattning. Naturvårdsverket har därför utvecklat en metod för systematisk, årlig uppföljning av den operativa tillsynen enligt miljöbalken. Arbetet sker i samråd med Kemikalieinspektionen och med Statens jordbruksverk, Havs- och Vattenmyndigheten, Folkhälsomyndigheten samt länsstyrelserna. Den första uppföljningen skedde under 2016. Syftet med uppföljningen är att få underlag till hur miljöbalkstillsynen i Sverige fungerar och undersöka om miljöbalken får genomslag i alla delar. Resultatet visar att våra nationella samverkansprojekt har effekt. Vi kan se att den kommunala och regionala tillsynen inom Kemikalieinspektionens vägledningsområde ökar i samband med dessa. Vår förhoppning är att satsningen på att ta fram konkret vägledningsmaterial i form av tillsynspaket ytterligare ska underlätta för kommunerna att bedriva tillsyn inom vårt vägledningsområde.

5.2 Utvärdering av Kemikalieinspektionens vägledning

I samband med flera av våra tillsynsvägledningsinsatser genomför vi systematiskt olika utvärderingar. Det är viktigt för oss att fånga upp vår målgrupps uppfattning och syn på vår vägledning. Vi justerar och kompletterar vår vägledning så att den ska bli så ändamålsenlig som möjligt utifrån de omdömen vi får i samband med föreläsningar, seminarier, nationella samverkansprojekt och utifrån vår egen bedömning.

Viktiga kanaler för oss när det gäller utvärdering av vår tillsynsvägledning är dels de frågor som vi får från kommuner och länsstyrelser och dels kvalitén på de inkommande tips som vi får gällande företag som brister. Om vi får många frågor inom ett regelområde ger det oss en viktig signal om att det är ett område som vi bör vägleda ytterligare inom. Vi tycker oss också se ett samband mellan andelen tips som påvisar en faktisk brist hos företagen och de som inte gör det. Om vi ser att vi får många inkommande tips som vi inte bedömer utgöra en regelöverträdelse från företagets sida ger det oss en signal om att det är ett regelområde som vi behöver vägleda mer inom. Vi ser också att vi får in fler tips gällande brister inom ett regelområde om vi har genomfört en vägledningsinsats om detta område som ett resultat av att vi har ökat kunskapen inom det området.

6 Tillsynsvägledningsinsatser under 2016-2018

Nedan följer en tabell över de tillsynsvägledningsaktiviteter som Kemikalieinspektionen planerar under 2018 och de som är genomförda under 2016 och 2017.

Tillsynsvägledningsaktivitet	2016	2017	2018	Kommentar
Nationella samverkansprojekt				Kemikalieinspektionen leder projektet.
Tillsyn av CLP-märkning i handeln:				
Alla kemiska produkter som finns i handeln ska från och med den 1 juni 2017 vara klassificerade och märkta enligt CLP-förordningen. Produkter med märkning enligt äldre regler får därefter inte längre släppas ut på marknaden. Även andra regler som enkelt kan kontrolleras, kommer det finnas möjlighet att tillsyna i projektet.		X		Under september 2017 anordnades utbildningstillfällen. Den operativa tillsynen genomfördes under perioden oktober-december 2017.
Tillsyn av växtskyddsmedel hos återförsäljare				
Tillsyn hos distributörer av växtskyddsmedel. Kontroll av bland annat de nya kraven avseende utbildningsbevis.		X		Ett pilotprojekt där Kemikalieinspektionen gjorde urvalet av deltagande kommuner. Operativ fas var våren 2017.
Tillsyn av varor i detaljhandeln				
Det finns alternativa inriktningar på samverkansprojektet inom varuområdet. Eventuellt kommer tillsyn av hemelektronik eller biocidbehandlade varor att kombineras med tillsyn över art. 33			X	Operativ fas är planerad till våren 2019
Tillsynsvägledningsaktivitet	2016	2017	2018	Kommentar
Myndighetsövergripande samverkansprojekt				Kemikalieinspektionen deltar men är inte den drivande myndigheten.
Tillsyn av återvunna ämnen				
Tillsyn hos företag som återvinner avfall så att det upphör att vara avfall och som säljer det vidare. I samverkan med Naturvårdverket kontrolleras tillämpningen av avfalls- och kemikalielagstiftningen. Eftersom kommunerna och länsstyrelserna har	X			Kemikalieinspektionens tillsyn utgjorde en del av underlaget för att kartlägga hur regelverket tillämpas. Ett fåtal kommuner och länsstyrelser

tillsynsansvar för avfallsdelen deltog berörda lokala och regionala myndigheter.				medverkade i den operativa tillsynen.
Växthus och plantskolor				
Samverkansprojekt ihop med Jordbruksverket och Naturvårdsverket som är inriktat på tillsyn av växtskyddsmedelsanvändningen i växthus.	X			Jordbruksverket var projektledare för projektet. Den aktiva tillsynsfasen var hösten 2016
Växtskydd – vattenskyddsområde				
Samverkansprojekt med tillsyn av yrkesmässig användning av växtskyddsmedel inom vattenskyddsområde. Tillsynsprojektet tas fram i samverkan med Jordbruksverket, Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket.		X		Samverkansprojektet har fått en annan inriktning. Den nya inriktningen gäller prövning av bekämpningsmedel vilket inte är Kemikalieinspektionens vägledningsområde.
Golfbanor				
Samverkansprojekt om tillsyn av växtskyddsmedelsanvändningen på golfbanor kommer att tas fram i samverkan med Naturvårdsverket och Jordbruksverket.			X	Kemikalieinspektionen deltar men är inte den drivande myndigheten.

Tillsynsvägledningsaktivitet	2016	2017	2018	Kommentar
Seminarieserie				
Tillsyn av kemiska produkter, bekämpningsmedel och varor i detaljhandeln:				
Seminariet är en tvådagars utbildning om tillsyn av kemiska produkter, bekämpningsmedel och varor i detaljhandeln som ger en bra kunskapsbas på grundnivå.	X	X	X	Ett seminarietillfälle per år kommer att erbjudas dem som inte tidigare har gått utbildningen
Bekämpningsmedeltillsyn:				
Ett fördjupningsseminarium om bekämpningsmedeltillsyn i detaljhandeln, främst inriktat på biocidprodukter.		X		Målgruppen är inspektörer som jobbar med tillsyn av bekämpningsmedel och som har kännedom om vad en biocidprodukt är
Varutillsyn:				
Ett fördjupningsseminarium om varutillsyn i detaljhandeln och vilka olika regler som gäller för kemikalier i varor.	X			Riktat till inspektörer som jobbar med eller kommer att jobba med tillsyn av varor
Påbyggnadsseminarium om kemikalietillsyn¹:				
Fördjupad information om relevanta regelverk för kemiska produkter, genomgång av praktiska fall och olika tolkningsfrågor.			X	Målgruppen är erfarna kommuninspektörer.
Seminarium om CLP-klassificering¹:				
Ett fördjupningsseminarium om CLP-klassificering. Kommuner som har egenanvändare som importerar kemiska produkter, behöver kunna kontrollera att kemikalierna är rätt klassificerade.			X	Riktat till inspektörer som bedriver tillsyn av egenanvändare som importerar kemiska produkter.

¹ Arrangeras som ett gemensamt endagars seminarium under hösten. Här kommer även att ingå erfarenhetsåterföring från det nationella samverkansprojektet om CLP-märkning.

Tillsynsvägledningsaktivitet	2016	2017	2018	Kommentar
Uppdragsutbildningar/föreläsningar				
Umeå universitet				
Föreläsning om kemikalietillsynen för blivande miljö- och hälsoskyddsinspektörer	X	X	X	Årligen återkommande
Stockholms universitet				
Föreläsning om kemikalietillsyn för blivande miljö- och hälsoskyddsinspektörer	✗	✗	(X)	Stockholms universitet höll under 2016 och 2017 inte någon utbildning för miljö- och hälsoskyddsinspektörer. Utbildningen startas upp igen hösten 2018. Det finns ännu ingen överenskommelse med universitetet om föreläsning från KemI.
Kommuninspektörer och handläggare på länsstyrelser				
Uppdragsföreläsningar inom Kemikalieinspektionens tillsynsvägledningsområde. Hålls vid förfrågan, utifrån våra resurser och behovet av vägledning.	X	X	X	Under 2016 och 2017 hölls föreläsningar/ utbildningar om bl.a. Reach-tillsyn för handläggare i Jönköpings län och om när avfall upphör att vara avfall i samband med Naturvårdsverkets ”En dag om farligt avfall” samt om F-gaser (också i samarbete med Naturvårdsverket).
Övrigt				
Stöd till tillsynssamverkan mellan kommuner. Stödet kan bestå i att Kemikalieinspektionen lämnar synpunkter på projektinriktning och skriftligt material med mera.	X	X	X	Under 2016 gavs löpande stöd till ett antal kommuner som samverkar i arbetet med varutillsyn.

Tillsynsvägledningsaktivitet	2016	2017	2018	Kommentar
Tillsynspaket				
Tillsyn av informationsplikten för varor				
Enligt artikel 33 i Reach måste information lämnas om varor innehåller >0,1 % av ett särskilt farligt ämne på kandidatförteckningen.	X			
Tillsyn av smycken				
Bly, kadmium och nickel är reglerade i smycken genom Reach bilaga XVII. Tillsynspaketet omfattar även andra begränsningsregler som kan vara aktuella för smycken, såsom azofärgämnen i textil och läder samt sexvärt krom i läder.	X			
Tillsyn av hemelektronik				
Vissa farliga ämnen är reglerade i elektronik genom RoHS-direktivet som också ställer krav på märkning. Även andra regelverk gäller för varugruppen, t.ex. POPs-förordningen.		X		
Tillsyn av biocidbehandlade varor				
I biocidförordningen finns märkningskrav och krav på att lämna information. Biociderna i varor måste vara godkända för den aktuella användningen inom EU fr.o.m. mars 2017.			X	
Tillsyn av tillstånd av särskilt farliga kemiska produkter:				
För vissa särskilt farliga kemiska produkter finns det krav på tillstånd. Med tillståndskravet följer krav på förvaring, anteckningsskyldighet med mera. Det är svenska särregler och flera undantag finns.	X			
Tillsyn av tvätt- och rengöringsmedel:				
Det finns utökade krav på märkning och produktinformation när det gäller tvätt- och rengöringsmedel. Reglerna är mycket detaljerade.			X	

Tillsynsvägledningsaktivitet	2016	2017	2018	Kommentar
Tillsynspaket				
Tillsyn av internetförsäljning:				
Stort växande område och ett snårigt regelverk. Pågår ett EU-arbete med att klargöra frågetecken angående tolkning av ansvarigt företag med mera.			✘	Vägledning från EU-kommissionen finns och KemI planerar ett eget e-handelsprojekt under 2018. Tillsynsvägledningen skjuts dock på framtiden.
Tillsyn av VOC-märkning på vissa färger och lacker:				
Särskilda VOC-regler gäller för vissa färger. Reglerna är mycket detaljerade och de är svåra att bedriva tillsyn utifrån. Det är ofta otydligt för kommunerna när Kemikalieinspektionen respektive Naturvårdsverket har vägledningsansvar.			✘	Inget tillsynspaket. Vi tar däremot fram ett informationsmaterial.
Tillsyn av förpackningsregler i detaljhandeln:				
För vissa kemiska produkter krävs barnskyddande förslutning och taktillmärkning. Tillsynspaketet tar även upp andra krav som finns för förpackningar.	X			
Tillsyn av växtskyddsmedel i detaljhandeln:				
Växtskyddsmedel kräver godkännande för att säljas och användas. Vidare finns det krav på specifik märkning, registerföring, reklam, utbildningsbevis m.m.	✘	X		
Tillsyn av biocidprodukter i detaljhandeln:				
Vissa biocidprodukter kräver godkännande för att få säljas och användas. Vidare finns det bl. a. krav på att det verksamma ämnet finns med i det s.k. översynsprogrammet, specifik märkning samt reklam.		✘	X	

Tillsynsvägledningsaktivitet	2016	2017	2018	Kommentar
Övrig tillsynsvägledning				
Nyhetsbrev				
Nyhetsbrevet "Tillsynsvägledning från KemI" ges ut varje kvartal.	X	X	X	När det finns viktig information som behöver nås ut med snabbt ger vi ut extranummer.
Hemsidan				
Ingången Inspektör innehåller anpassad vägledningsinformation.	X	X	X	Löpande översyn och utveckling.
Fråga Kemikalieinspektionen				
Via <i>Fråga Kemikalieinspektionen</i> har inspektörer en egen ingång där de enkelt kan ställa tillsynsfrågor till Kemikalieinspektionen.	X	X	X	Ett skriftligt svar kommer inom 5 arbetsdagar.
Vägledningsnätverk				
Används idag främst som informationskanal i samband med de samverkansprojekt som Kemikalieinspektionen driver själva. Används även i samband med våra seminarier.	X	X	X	Löpande översyn. Under 2016 gjorde Kemikalieinspektionen en översyn av behovet av ett extranätverk och beslutade att Vägledningsnätverket ska vara kvar.
Trycksaker				
Uppdateringar samt framtagning av nya trycksaker när behov finns.	X	X	X	Löpande översyn.

KEMI

Kemikalieinspektionen

Box 2, 172 13 Sundbyberg
08-519 41 100

Besöks- och leveransadress
Esplanaden 3A, 172 67 Sundbyberg

kemi@kemi.se
www.kemikalieinspektionen.se